

Forfatter: Kingo, Thomas

Titel: Udrag fra Digtning i udvalg

Citation: Kingo, Thomas: "Digtning i udvalg", i Kingo, Thomas: *Digtning i udvalg*, udg. af Marita Akhøj Nielsen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1995, s. 420.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kingo09val-shoot-idm140375705428352/facsimile.pdf> (tilgået 10. april 2024)

Anvendt udgave: Digtning i udvalg

en pige i byen ventede et barn med ham, blev han som 16-årig sendt til Frederiksborg skole – en nyttig straf, må man mene, da denne skole var større og bedre end hjembyens. I 1654 dimitteredes han til universitetet, hvor han på behørig vis afsluttede sit teologiske studium i løbet af fire år til trods for pestepidemi og begyndelsen af de fatale krige med Sverige 1658–1660. Fredsslutningen betød, at Danmark-Norge mistede Skåne og Bohus len, og i løbet af krigene havde riget været tæt på udslættelse. Deres katastrofale forløb vakte voldsom harme og kritik af den hidtidige adelsdominerede styreform, der ved et kup aflostes af en principielt helt ny statsorden: det enevældige arvekongedømme.

I disse voldsomme begivenheder har Kingo kun perfert taget del; han tilbragte de barske krigår som huslærer, først på Frederiksborg slot, siden på Vedbygård ved Tissø. I den samme egen indledte han 1661 sin gejstlige karriere som kapellan for provstsen i Kirke Helsingør, Peder Worm, der da var gammel. Hans kone, Sille Lambersts datter Balkenborg, var langt yngre end han, hvad der ikke var ualmindeligt. Fra Kingos kapellantid stammer de første digte, vi kender fra hans hånd. Det er ikke mange, og de har alle en ret privat karakter. Det gælder kærlighedsvisen *Chrysillis*, der efter traditionen er skrevet til Sille Balkenborg; da den opræder en ægteemand til den tilbedte Chrysillis, er det sandsynligt, at kapellanen og den unge provstefru er kommet til at holde af hinanden, før de burde – for Peder Worms død i sommeren 1668. Nogle år tidligere havde Kingo fået tilslagn om præsteembedet i Slangerup, når det blev ledigt, og meget belejligt døde sognepræsten der kort efter Peder Worm. Nogenlunde samtidig med, at Kingo flyttede til sin fødeby, rejste en af hans nære venner, Karsten Atke, fra Vestsjælland, hvad der har givet anledning til en indtagende skildring af egnen; i digtet fornemmer man Kingos glæde ved stedet og dess beboere.

Tilværelsen i Slangerup begyndte noget problematisk for Kingo. Grunden var ikke, som man måske kunne have forventet, hans twivsommelige ungdomsbedrift i byen, men derimod en bitter strid med forgængerens enke om de rettigheder, der var knyttet til præstestillingen. I denne sag som i sinere ligende stod Kingo på sin ret, og han fik da også i det væsentlige medhold. Da Sille Balkenborgs sorgear efter Worms død var udløbet, giftede hun og Kingo

sig, men hun døde allerede efter et års ægeskab og efterlod fire børn, som Kingo tog sig af. Ved sit giftermål fik den hidtil fattige Kingo nogen formue, og – hvad der var nois så vigtigt – han blev knyttet til indflydelsesrige kredse i København; blandt disse mytige bekendtskaber var den mægtige Peder Schumacher, den senere Griffenfeld. Årgrelser bragte ægeskabet dog også; de skyldtes Sille Balkenborgs stedson, Jacob Worm, som var lidt yngre end Kingo og ikke holdt af sin stedfar. Han blev 1670 rektor ved Slangerup latin-skole, og der udspandt sig et par dueller på smædedigte mellem de to, hvilket dog ikke hindrede Kingo i flere år senere at gå i forbun for Jacob Worm, da han blev dømt til døden for sine satirer; dommen mildnedes til landsforvisning. Livet under kone har Kingo næppe yndet; i det mindste skildrer han i *Molle-bonips Velkom* enke-mandens trængsler med megen indlevelse. Selv giftede han sig igen i 1671 med en velstående enke, Johanne Lauritsdatter Lund, der var 16 år ældre end han.

I 1670 blev Christian V konge. Der udfoldedes et imposant ceremoniel ved kroningen, for det var første gang, en enevældig arvekonge skulle indsettes. Kingo deltog i festlighederne ved at udgive et hyldestdigts, *Hosanna*, der viser ham som overbevist tilhænger af den nye regeringsform. Yderligere en rekke digte til kongehuset og dets mest betroede embedsmænd udsendte Kingo i de nærmeste år; den heidige begyndelse på den skånske krig 1675–1679 gav ham anledning til at hylde den vitterligt tapre Christian V. Der kan næppe være tviv om, at værker som *Kroneborgs Korte Beskrivelse* og *Christian den Femte ... Hans Majestæts første og Lyksolige Ledings-tog* har henledt monarkens nådige opmærksomhed på præsten i Slangerup. Nogle mindesdigte over fremtrædende borgere og deres slægtinge afspejler Kingos opstigning i samfundshierarkiet. For efter tiden og sandsynligvis også for samtiden var dog fremkomsten af *Thomas Kingos Aandelige Stunge Koors Første Part* 1674 nok så afgørende for hans digteri. Dette hovedværk i den danske poesi er en andagsbog, beregnet til at slides op ved daglig brug, hvad den da også blev, som de mange udgaver viser (jf. s. 443–444). Dens syv morgen- og syv aftensange legger sammen med gendigtningerne af de syv bibelske boddalsmer monstret for det kristne hverdagsliv set som en stadig gudstjeneste.